

Міністерство освіти і науки України
ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Університет науки і технологій, Польща
Словацький аграрний університет м. Нітра, Словаччина
Державний аграрний університет Молдови, Молдова
Університет Алеппо, Сирія
Всеросійський науково-дослідний інститут цукрових буряків і цукру
ім. А.Л. Мазлумова, Росія
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Поліський національний університет
Миколаївський національний аграрний університет
Національний університет водного господарства та природокористування
Подільський державний аграрно-технічний університет
Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського
Чернятинський коледж Вінницького національного аграрного університету
Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів
Вінницької обласної державної адміністрації

ПРОГРАМА
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Використання інноваційних технологій в агрономії»
(Державна реєстрація МОНУ ДНУ УкрІНТЕІ посв. № 135 від 26 лютого 2020 р.)

3-4 червня 2020 року
м. Вінниця

СЕКЦІЯ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ РОСЛИННИХ РЕСУРСІВ ТА БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ

(ВНАУ, 2 корпус, аудиторія 2512)

Голова секції: ПНЧУК Наталія Володимирівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин факультету агрономії та лісівництва.

Відповідальний секретар: РУДСЬКА Ніна Олександрівна – кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин факультету агрономії та лісівництва

- 13³⁰-13³⁵ **«Продуктивність люцерни посівної залежно від сортових особливостей та гідротермічних умов Лісостепу правобережного»**
ГЕТМАН Надія Яківна – доктор сільськогосподарських наук, доцент кафедри рослинництва, селекції та біоенергетичних культур
Вінницький національний аграрний університет
- 13³⁵-13⁴⁰ **«Современные проблемы биоинформации селекции сахарной свеклы на адаптивность»**
КОРНІЄНКО Анатолій Васильович – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Російської академії сільськогосподарських наук, головний науковий співробітник, завідувач лабораторії цукрових буряків на фертильній основі
Всеросійський науково-дослідний інститут цукрових буряків і цукру ім. А.Л. Мазлумова, Росія
- 13⁴⁰-13⁴⁵ **«Особливості збереження біорізноманіття Східного Поділля: європейські принципи і підходи»**
МУДРАК Галина Василівна – кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища
Вінницький національний аграрний університет
- 13⁴⁵-13⁵⁰ **«Дослідження рослинних ресурсів картоплі та шкодочинних об'єктів в умовах зміни клімату»**
ПНЧУК Наталія Володимирівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин
Вінницький національний аграрний університет

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АГРОНОМІЇ»**

21008, Україна, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3.
Вінницький національний аграрний університет
3 – 4 червня 2020 року

ДОПОВІДЬ

кандидата географічних наук, доцента Мудрак Г.В.

На тему: «**Особливості збереження біорізноманіття Східного Поділля: європейські принципи і підходи**»

Збереження біорізноманіття є найважливішою складовою державної екологічної політики. У 1994 р. Україна ратифікувала Конвенцію про біорізноманіття, відповідно до якої взяла на себе зобов'язання щодо збереження біорізноманіття, яке становить абсолютну цінність не лише для українського народу, а й для людей Європи та всього світу. Середовищевірні функції природних екосистем забезпечують стабільність умов середовища, без якого неможливий соціально-економічний розвиток.

Біорізноманіття, крім його самодостатньої цінності, забезпечує функціонування екосистем, зокрема підтримує кругообіг та очистку природних вод, збереження ґрунтів і стабільність клімату, а також забезпечує населення продуктами харчування, ліками, сировиною для промисловості, формує безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Біорізноманіття – це розмаїття життєвих форм на Землі, які включають всі організми, види, генетичні відмінності між ними, складні симбіози, угруповання і екосистеми.

Згідно Конвенції про біологічне різноманіття (1992) термін «біологічне різноманіття» визначається як «різноманітність живих організмів із будь-яких ареалів, включаючи, зокрема, суходольні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частинами яких вони є; це поняття включає в себе різноманітність всередині виду, між видами та між екосистемами».

Біорізноманіття – це значно ширше поняття, ніж різноманіття видів живих організмів. Біорізноманіття включає ценози, оселища, екосистеми та інші рівні організації біосфери.

Рівні біорізноманіття

- **Видове різноманіття** – це сукупність усіх видів (тварин, рослин, грибів, бактерій), що населяють нашу планету, тобто загальний генофонд Землі.
- **Генетичне різноманіття** – це сукупність генофондів різних популяцій в межах одного виду.
- **Різноманіття угруповань і екосистем** – це сукупність екосистем планети на всіх рівнях, починаючи з біогеоценотичного.
- **Агробіорізноманіття** – різноманіття живих організмів (рослин, тварин, мікроорганізмів), які вирощуються (існують) в сільськогосподарських регіонах, сприяють сільськогосподарському виробництву чи використовують

райони ведення сільського господарства для забезпечення себе кормом і притулком й підтримують найважливіші функції агроєкосистеми.

Потреба збереження біотичної різноманітності зумовила необхідність розробки й реалізації нових підходів до збереження природного середовища. Цей процес зумовив формування принципово нових концептуальних засад охорони біотичного й ландшафтного різноманіття, що знайшло відображення в законодавстві європейських країн і було узагальнено в законодавчих актах Європейського союзу й світової спільноти загалом, зокрема й України. Посеред них є низка нових підходів до функціональної й територіальної охорони природи, зокрема:

1. Природоохоронна концепція збереження біотичного й ландшафтного різноманіття як взаємозумовлених і взаємопов'язаних складових різноманіття природи.

2. Реалізація популяційного підходу до аналізу охоронного статусу природних видів тваринного й рослинного світу з метою оцінки загроз їх існуванню.

3. Впровадження науково обґрунтованого й виваженого моніторингу й менеджменту біорізноманіття на природоохоронних територіях і на територіях, тою чи іншою мірою залучених до господарського використання, як дієвого механізму його збереження.

4. Урахування та поєднання у природоохоронній практиці двох діаметрально протилежних аспектів: природоохоронного та соціального.

5. Визначення, що перспективи збереження видового й ценотичного різноманіття біоти тісно пов'язані зі збереженням певних типів природних або напівприродних оселищ (habitats).

Загрози зменшення біорізноманіття:

- втрата місць існування (природних і напівприродних);
- фрагментація екосистем;
- поширення інвазійних видів;
- значне антропогенне навантаження;
- забруднення довкілля (природне й антропогенне);
- глобальні зміни клімату;
- надмірне промислове використання біологічних ресурсів, тощо.

Ідея збереження біорізноманіття як фундаментальної властивості живого, спричинила необхідність обґрунтування нових принципів і підходів до реалізації практичних засад охорони природи, які забезпечили б збереження сталості умов середовища за неминучого нині збільшення антропогенного впливу на природне довкілля й подальшої трансформації ландшафтів. Як наслідок, сформувалися й набули законодавчого закріплення

міжнародні концепції, конвенції, стратегії, директиви й угоди, які були ратифіковані в Україні:

- концепції (Natura 2000, Emerald Network – Смарагдова мережа, Європейська екологічна мережа (European Ecological Network) – принцип виділення ділянок земної поверхні (sites), оселищна (habitat's, biotop's);

- конвенції: Бернська (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, 1979 р.); Рамсарська конвенція про водно-болотні угіддя міжнародного значення (Wetlands of International Importance, 1971 р.); Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення (CITES, Вашингтон, 1973); Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція);

- директиви: Директива «Про збереження природних видів птахів (Council Directive on the Conservation of Wild Birds, 1979 р.); Директива «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори» (Habitats Directiv, 1992 р.);

- стратегії: Севільська стратегія розвитку біосферних резерватів, 1995 р.);

- угоди: Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA, 1995); Угода про збереження кажанів в Європі (EUROBATS, 1979).

Раритети рослинного світу Східного Поділля складають вищі судинні рослини, які занесені до:

1) ЧС МСОП (Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 2010) – 4 види;

2) ЄЧС (Європейського Червоного списку, 1991) – 5 видів;

3) Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ їх існування в Європі (Берн, 1979) – 14 видів;

4) Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення (CITES, Вашингтон, 1973) – 27 видів;

5) ЧКУ (Червоної книги України: рослинний світ, 2009) – 98 видів;

6) регіонально рідкісних видів, що знаходяться під охороною на території Вінницької області (рішення 34 сесії обласної Ради 5 скликання №1139 від 25.10.2010 р.) – 123 види.

Раритети тваринного світу Східного Поділля складають види, які занесені до:

1) ЧС МСОП (Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 2010) – 30 видів;

2) ЄЧС (Європейського Червоного списку, 1991) – 35 видів;

3) Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ їх існування в Європі (Берн, 1979) – 183 види;

4) Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення (CITES, Вашингтон, 1973) – 36 видів;

5) ЧКУ (Червоної книги України: тваринний світ, 2009) – 99 видів;

6) регіонально рідкісні види, що знаходяться під охороною на території Вінницької області (рішення 34 сесії обласної Ради 5 скликання №1139 від 25.10.2010 р.) – 59 видів.

До созологічних списків занесено 340 видів тварин.

Види флори і фауни, що охороняються на території Східного Поділля

Загальна кількість видів флори на території Східного Поділля	1210
% від загальної чисельності видів України	22,79
у т.ч. охороняються, що внесені до:	222
ЧС МСОП (2010)	4
ЄЧС (1991)	5
види флори, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі, одиниць	14
види флори, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES, 1973), одиниць	27
ЧКУ (2009)	98
Рослинні угруповання, занесені до ЗКУ (2009)	17
<i>трав'яні і чагарникові степові угруповання</i>	5
<i>лісові угруповання</i>	5
<i>водні угруповання</i>	7
переліку регіонально рідкісних видів	123
Загальна чисельність видів фауни , на території Східного Поділля	15312
% від загальної чисельності видів України	44,5
у т.ч. охороняються, що внесені до:	340
ЧС МСОП (2010)	30
ЄЧС (1991)	35
Види фауни, занесені до Червоної книги України, одиниць	99
Види фауни, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES, 1973), одиниць	36
Види фауни, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції, 1979), включаючи Смарагдову мережу, одиниць	183
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), одиниць	74
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA, 1995), одиниць	31
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження кажанів в Європі	10

(EUROBATS, 1979), од	
переліку регіонально рідкісних видів	59

Генеральною асамблеєю ООН період з 2011 по 2020 роки проголошено Декадою ООН з біорізноманіття. Головним завданням цієї декади є реалізація Стратегічного плану зі збереження і сталого використання біорізноманіття на 2011–2020 роки та Цільових задач Аїті, схвалених під час Десятої наради Конференції сторін Конвенції про біорізноманіття (м. Нагоя, Японія, 2010 рік).

Стратегією сталого розвитку України до 2030 року (Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та Національний план дій до 2020 року по впровадженню Стратегії сталого розвитку в Україні 2017 р.) передбачено: «забезпечити збереження, відновлення та стале використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем: площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, (2015 р. – 3803,1 тис. га; 2020 р. – 6276,9 тис. га, 2025 р. – 7545,4 тис. га, 2030 р. – 9053,2 тис. га); частка площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду у загальній території країни, (2015 р. – 6,3 %; 2020 р. – 10,4 %, 2025 р. – 12,5 %, 2030 р. – 15,0 %); частка площі територій національної екологічної мережі у загальній території країни, (2015 р. – 38,2 %; 2020 р. – 39,0 %, 2025 р. – 40,0 %, 2030 р. – 41,0 %).